

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 200/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ing. Mikulášom Práznovským, CSc., advokátom, Bočná 26, Nové Zámky, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 2 Tos 93/2022-999 z 15. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Ústavný súd sťažovateľ žiada, aby označené rozhodnutie zrušil a tiež zrušil jemu predchádzajúce prvostupňové rozhodnutie a priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je na základe obžaloby podanej 10. augusta 2015 vedené pred Okresným súdom Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) trestné stíhanie pre zločin marenia spravodlivosti, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť na tom skutkovom základe, že prostredníctvom svojho právneho zástupcu vedome predložil v špecifikovanom konaní pred všeobecným súdom k návrhu na začatie konania o určenie otcovstva fotokópiu sfaľovanej zápisnice, ktorej obsahom bolo vyhlásenie grófa [REDAKOVANÉ], ktorým mal pred verejným notárom ako prirodzený otec uznať za svojho syna „[REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] v [REDAKOVANÉ]“. Sťažovateľ sa nariadeného hlavného pojednávania v označenej trestnej veci nezúčastnil, odvolávajúc sa na svoj nepriaznivý zdravotný stav,

preto okresný súd na účel jeho riadneho posúdenia pribral do konania znalca, ktorý si pre účely riadneho preskúmania zdravotného stavu sťažovateľa vyžiadal jeho osobné vyšetrenie psychológom. Na tento účel bol do konania pribratý špecifikovaný znalecký ústav, ktorý niekoľkokrát predvolával sťažovateľa, aby sa dostavil na osobné vyšetrenie u lekára, avšak neúspešne. Okresný súd uznesením č. k. 3 T 100/2015 zo 7. septembra 2022 (ďalej len „prvostupňové uznesenie“) uložil podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 500 eur s odôvodnením, že sa nedostavil na nariadený úkon potrebný k ukončeniu znaleckého dokazovania, a to opakovane, pričom svoju neúčast' riadne a dostatočne neospravedlnil, neuposlúchol teda príkaz súdu a maril tak vedenie konania. O sťažnosti sťažovateľa podanej proti uvedenému prvostupňovému uzneseniu okresného súdu rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 2 Tos 93/2022-999 z 15. novembra 2022 (ďalej len „namietané uznesenie“), ktorým ju zamietol ako nedôvodnú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predkladá argumentáciu, v ktorej predostiera svoju subjektívnu interpretáciu jednotlivých ustanovení Trestného poriadku aplikovaných v jeho trestnej veci. Je toho názoru, že podmienky na uloženie poriadkovej pokuty neboli v jeho prípade splnené, keďže podľa jeho mienky ustanovená znalecká organizácia nemala právo predvolávať ho na vyšetrenie jeho zdravotného stavu, pretože takýmto oprávnením disponuje podľa jeho mienky iba orgán činný v trestnom konaní a súd a lekárske vyšetrenie ako dôkaz potrebný pre účely podania posudku mohol vykonať iba konajúci súd, navyše, podľa vlastného vyjadrenia svoju neúčast' na úkone lekárskeho vyšetrenia vopred dostatočne ospravedlnil predložením rozhodnutia príslušného správneho orgánu, ktoré svedčí o tom, že ako osoba s ťažkým zdravotným postihnutím má nárok na sprievodcu a tiež oznámenia, že sprievodcu, ktorý by ho k úkonu lekárskeho vyšetrenia sprevádzal, aktuálne nemá k dispozícii.

4. V postupe krajského súdu, ktorý jeho sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty nevyhovelo, vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva zaručeného ústavou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení jeho práv v dôsledku nesplnenia zákonných podmienok na uloženie poriadkovej pokuty.

6. Pri posúdení namietaného uznesenia krajského súdu ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že nebolo jeho úlohou preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré konajúci súd oprel svoje rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa všeobecný súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa (ktorá je v podstate totožná

s tou, ktorú uplatnil sťažovateľ v ústavnej sťažnosti) vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je namietané uznesenie krajského súdu ústavnoprávne akceptovateľné. Ústavný súd preto v medziach svojich právomocí vykonal prieskum dôvodov rozhodnutia krajského súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľom namietaného práva zaručeného ústavou, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia namietaného uznesenia a súčasne ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú konajúci súd vo veci sťažovateľa aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť rozhodnutia krajského súdu. Na tento účel sa oboznámil s odôvodnením namietaného uznesenia krajského súdu, ako aj s odôvodnením prvostupňového uznesenia okresného súdu, keďže v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

7. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd v prvom rade interpretoval účel inštitútu poriadkovej pokuty a uviedol, že slúži k zabezpečeniu nerušeného priebehu úkonov trestného konania a tiež k zaisteniu autority tak orgánov činných v trestnom konaní, ako aj konajúcich súdov, pričom pre jej uloženie sa okrem iného vyžaduje splnenie zákonnej podmienky, že bol dotknutý subjekt na možnosť uloženia poriadkovej pokuty vopred upozornený, kde zvyčajne takéto upozornenie býva súčasťou udeleného pokynu alebo výzvy. Z obsahu prvostupňového uznesenia okresného súdu, na ktoré krajský súd odkázal vyplýva, že dôvodom pre znalecké skúmanie zdravotného stavu sťažovateľa v súdnej etape trestného konania bola jeho neúčast' na hlavnom pojednávaní, ktorú sa snažil ospravedlniť nepriaznivým zdravotným stavom. Krajský súd vo svojom rozhodnutí priblížil, že pribratý znalec pre komplexné posúdenie zdravotného stavu sťažovateľa považoval za potrebné predbežné posúdenie jeho zdravotného stavu psychológom, čo viedlo k pribratiu do konania znaleckej organizácie, ktoré pribratie napadol sťažovateľ dovolaním. Najvyšší súd však svojim rozhodnutím zo 17. septembra 2019 dovolanie sťažovateľa odmietol. Krajský súd ďalej poukázal na to, že znalecký ústav vykonal štyri neúspešné pokusy o predvolanie sťažovateľa na osobné lekárske vyšetrenie (vyšetrenia určené k dátumom: 5. október 2020, 19. október 2020, 4. január 2021 a 27. máj 2021), zároveň bol vykonaný aj neúspešný pokus o predvedenie sťažovateľa na toto lekárske vyšetrenie (28. september 2021). Krajský súd objasnil, že následne, 5. apríla 2022 adresoval okresný súd sťažovateľovi výzvu, aby sa skontaktoval so znaleckým ústavom na účel podrobenia sa znaleckému dokazovaniu, kde bol súčasne poučený (aj cestou svojho obhajcu) o možnosti uloženia poriadkovej pokuty, ktorá výzva ostala takisto bezúspešná. Krajským súdom bolo na základe uvedených skutočností konštatované, že sa sťažovateľ opakovane nedostavil na lekárske vyšetrenie, kde k účasti bol vyzvaný opakovane uvedenou znaleckou organizáciou, následne aj konajúcim súdom s poučením o možnosti uloženia poriadkovej pokuty, svoju neúčast' dodatočne riadne neospravedlnil, neuposlúchol teda uložený príkaz súdu a maril tak vedenie konania.

8. Podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku, kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie alebo kto sa voči súdu, prokurátorovi, alebo policajtovi správa urážlivo, alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz, alebo nevyhoví výzve alebo predvolaniu podľa tohto zákona, toho môže sudca a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt potrestať poriadkovou pokutou

do 1 650 eur; ak ide o právnickú osobu, až do 16 590 eur. Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musia byť dotknuté osoby vopred upozornené.

9. Podľa § 145 ods. 1 Trestného poriadku úlohy, ktoré má znalec riešiť z hľadiska svojej odbornosti, sa mu určia spravidla v uznesení o pribratí znalca, a to formou otázok. Treba dbať pritom na to, že znalec nie je oprávnený riešiť právne otázky ani hodnotiť vykonané dôkazy, ani robiť právne závery. Znalcovi treba umožniť, aby sa v potrebnom rozsahu oboznámil s obsahom spisu, najmä s vykonanými dôkazmi. Možno mu tiež dovoliť, aby sa zúčastnil na výsluchu obvineného, svedkov alebo pri vykonávaní iných dôkazov. Na návrh znalca možno tiež vykonať dôkazy, ktoré potrebuje na účely podania posudku. Pri takom dokazovaní má právo byť prítomný a vypočúvaným osobám môže klásť otázky. Znalcovi možno zapožičať spis.

10. Podľa § 253 ods. 1 Trestného poriadku hlavné pojednávanie vedie a všetky opatrenia smerujúce na zabezpečenie jeho riadneho priebehu nariaďuje predseda senátu. Pritom prihliada na oprávnené záujmy strán. Podľa § 253 ods. 11 Trestného poriadku za porušenie rozhodnutia podľa odseku 1 a odsekov 4 až 7 môže predseda senátu uložiť poriadkovú pokutu fyzickým osobám aj právnickým osobám na hlavnom pojednávaní alebo rozhodnutím mimo hlavného pojednávania.

11. Ústavný súd bez toho, aby skĺzol k podrobnej interpretácii dotknutých ustanovení Trestného poriadku, resp. inštitútu poriadkovej pokuty podľa Trestného poriadku (úlohou ústavného súdu totiž nie je podávať podrobný výklad jednoduchého práva a elementárnych ustanovení Trestného poriadku, zvlášť v prípadoch, keď je sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom), poukazuje na to, že zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho k vynúteniu a upevneniu autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh trestného konania vrátane jeho súčasti – hlavného pojednávania, vedúci k naplneniu základného účelu Trestného poriadku, ktorý je totožný s predmetom Trestného poriadku vyjadreným v § 1 citovaného zákona a ktorým je náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov. Takisto zásada zákonného trestného procesu podľa § 2 ods. 7 Trestného poriadku vyjadruje požiadavku nielen spravodlivého prejednávania veci nezávislým a nestranným súdom, ale aj jej prejednávania v primeranej lehote (§ 2 ods. 7 Trestného poriadku). Takýto výklad akcentujú aj ustanovenia § 253 ods. 1 a 11 Trestného poriadku, ktoré zverujú vedenie hlavného pojednávania do rúk predsedu senátu konajúceho súdu, ktorý súčasne môže sankcionovať prípady rôznych obštrukcií a narušenia plynulosti hlavného pojednávania zo strany zúčastnených strán a iných subjektov uložením poriadkovej pokuty.

12. Na dôvažok poukazuje ústavný súd na svoju judikatúru, podľa ktorej konajúci súd síce nemôže byť zodpovedný za priet'ahy v konaní vzniknuté snahou obžalovaného čo možno najviac oddialiť konečné rozhodnutie vo veci, či už zneužívaním svojich procesných práv alebo inými prostriedkami (napr. neúčast' na pojednávaní, resp. iné obštrukcie majúce za cieľ zmařit' nariadené pojednávanie) [pozri Lammi proti Fínsku z 15. novembra 2005, č. 53835/00; III. ÚS 85/2017], avšak v prípadoch zjavného obštrukčného správania obžalovaných musí konajúci súd zasiahnuť a pružne zareagovať

využitím adekvátnych prostriedkov poskytovaných Trestným poriadkom (poučenie, poriadková pokuta, predvedenie, väzba) [pozri II. ÚS 593/2020].

13. Vychádzajúc zo svojej judikatúry, podľa ktorej z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane výšky pokuty) a sledovaným cieľom, ústavný súd poukazuje na ďalší dôležitý aspekt, ktorým je princíp primeranosti (pozri napr. III. ÚS 67/2018). V súlade s uvedeným princípom primeranosti tak treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až po tom, čo miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali. V kontexte okolností prípadu sťažovateľa sa ústavný súd nedomnieva, že by bol postup krajského súdu, ktorý konštatoval existenciu zákonných dôvodov na uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi, v uvedenom smere excesný, odporujúci označenému princípu. Krajský súd totiž vo svojom rozhodnutí zrozumiteľne a náležite vysvetlil, že po tom, čo sťažovateľ nereagoval zodpovedajúcim spôsobom na opakované výzvy znaleckej organizácie, bol konajúcim súdom vyzvaný na korekciu svojho správania a súčasne poučený o možnosti uloženia poriadkovej pokuty a tieto miernejšie opatrenia vrátane pokusu o jeho predvedenie sa však podľa odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu minuli svojim účinkom. Na tom nemení nič ani argumentácia sťažovateľa prezentovaná v ústavnej sťažnosti, kde sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom predostiera právny názor, že znalecká organizácia nemala právo predvolávať ho na lekárske vyšetrenie a že toto dokazovanie (psychologické vyšetrenie) mal vykonať samotný okresný súd, keďže išlo o vykonanie dôkazu, o ktorý žiadal predchádzajúci znalec. Ústavný súd hodnotí uvedené tvrdenia ako celkom absurdné, účelové a scestné. V prvom rade osobné lekárske vyšetrenie nemožno chápať ako vykonávanie dôkazu súdom, ide o súčasť procesu vyhotovenia znaleckého posudku, kde povinnosť obžalovaného fyzicky sa dostaviť na takéto osobné lekárske vyšetrenie je pokrytá uznesením o pribratí znalca a ignorovanie takéhoto predvolania (výzvy) adresovaného obžalovanému znalcom, navyše následne pokryté vlastnou výzvou konajúceho súdu s poučením o možnosti sankcie, možno kvalifikovať ako „nevyhovenie výzve“ podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku. Nemožno prijať ani zvyšok v ústavnej sťažnosti uplatnenej argumentácie sťažovateľa, podľa ktorej malo byť dostatočným ospravedlnením neúčasti sťažovateľa na lekárskom vyšetrení predloženie rozhodnutia správneho orgánu o priznaní sprievodcu sťažovateľovi ako ťažko zdravotne postihnutej osobe, ktorého sprievodcu sťažovateľ nemá podľa vlastného vyjadrenia k dispozícii. Uvedené rozhodnutie správneho orgánu slúži k sociálnej kompenzácii zníženej pohybovej schopnosti a orientačnej schopnosti sťažovateľa na účel zmiernenia sociálnych dôsledkov jeho ťažkého zdravotného postihnutia, avšak toto rozhodnutie nie je potvrdením o tom, že je sťažovateľ absolútne imobilnou osobou, ktorá by nebola schopná fyzického presunu do ambulancie znalca. Sťažovateľ v konaní okolností svojej potenciálnej absolútnej imobilnosti nijako nesignalizoval, a teda ani nepreukázal, pričom takúto potenciálnu situáciu mohol vyriešiť pokus o jeho predvedenie, ktorý však skončil neúspešne.

14. Ústavný súd tak dospel k záveru, že účinky uplatnenej právomoci vo veci konajúceho krajského súdu, ktorý konštatoval, že postup okresného súdu, ktorý v záujme upevnenia svojej autority a súčasne v záujme zabezpečenia plynulosti a rýchlosti konania v súlade so svojím postavením

inštalácie výsostne oprávnenej organizáciou a vedením priebehu konania po predchádzajúcom napomenutí sankcionoval sťažovateľa nerešpektujúceho jeho pokyny vedúce k zabezpečeniu plynulého priebehu vedeného konania, zodpovedal vymedzeným zákonným mantinelom, sú v danom prípade zlučiteľné s obsahom sťažovateľom označeného čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažnosť sťažovateľa preto ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

15. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu